

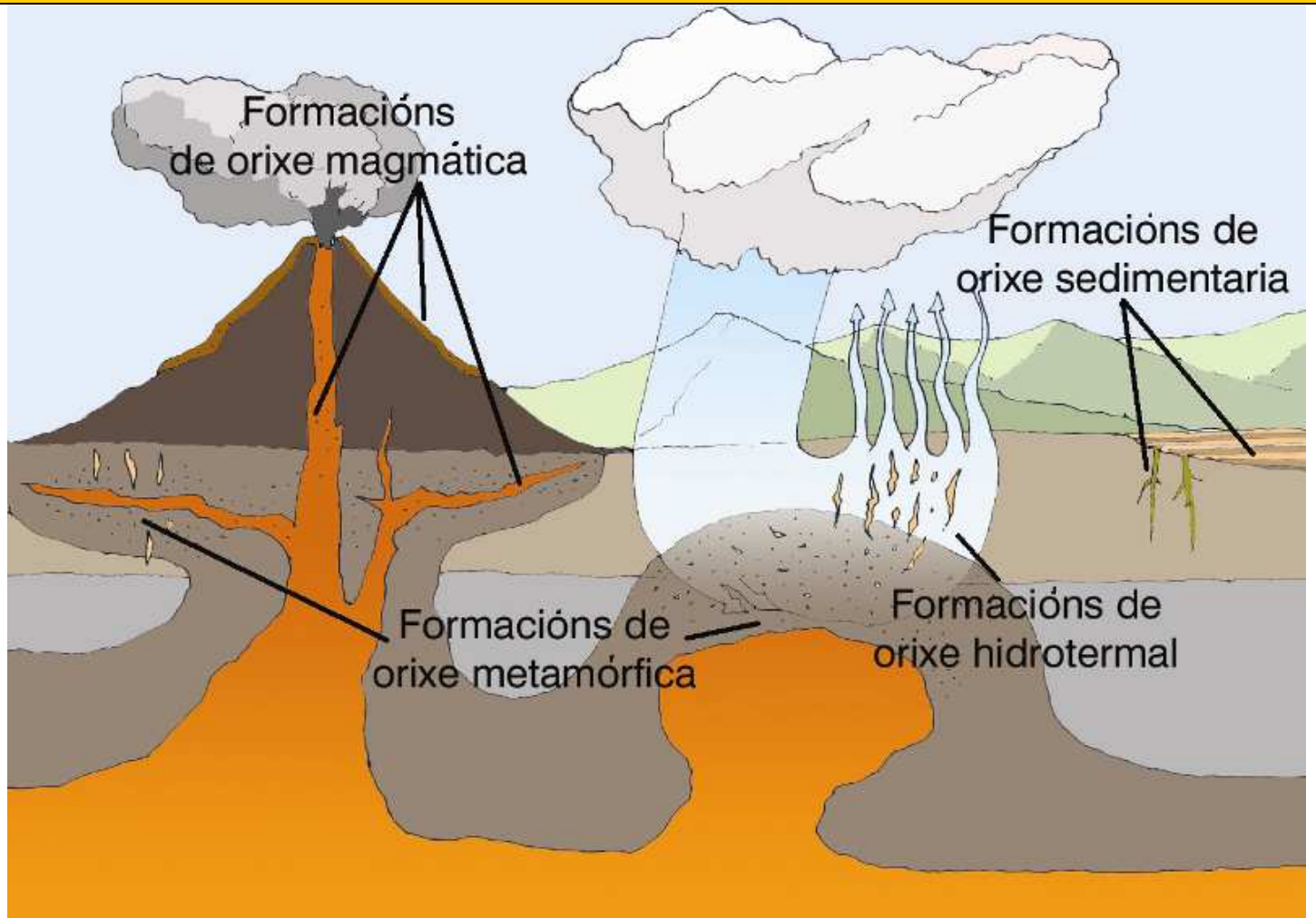
Guía para estudar os minerais e as rochas

OS MINERAIS

Un mineral é unha substancia sólida, inorgánica, de orixe natural, homoxénea e cunha estrutura interna definida e estable.

Os minerais son produto dunha serie de reaccións físico-químicas polas que a partir de átomos desordenados conséguese a formación dun material ben organizado.

ORIXE DOS MINERAIS

Para recoñecer e clasificar os minerais é preciso observar as súas propiedades. Podemos clasificar os minerais polas súas propiedades físicas e pola súa composición química.

A maioría pódense identificar a partir da observación da forma dos seus cristais e as súas propiedades físicas: cor, brillo, forma de fractura, magnetismo... Tamén se poden empregar microscopios e espectroscopios.

A forma máis segura de identificalos é coa análise química.

ESTRUTURA OU ASPECTO

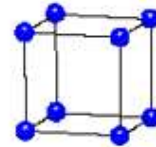
CRISTAIS

Son sólidos xeométricos cunha disposición particular das caras, as arestas e os vértices orixinada pola situación dos átomos dos elementos que os forman para manter o equilibrio entre eles

A formación dos cristais segue unhas regras que se expresan nos diferentes sistemas cristalinos, basados na relación que existe entre a forma do cristal e os distintos elementos de simetría: centro, eixo, planos e ángulos.

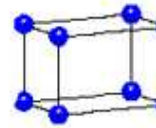
SIMPLES

CÚBICO

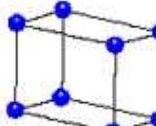
pirita

TETRAGONAL

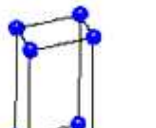
calcopirita

ORTORÓMBICO

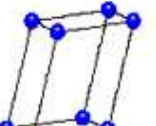
olivino

HEXAGONAL

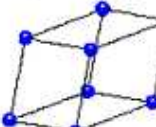
berilo

MONOCLÍNICO

xeso

TRICLÍNICO

microclina

AGRUPACIÓNS ou AGREGADOS

Cristais que medran xuntos seguindo unhas determinadas regras.

Drusa: os cristais medran sobre unha matriz plana

Xeoda: os cristais medran cubrindo a superficie interior dunha cavidade

Macla: dous ou máis cristais iguais orientados simetricamente respecto a un eixo ou plano

Dendrita: estrutura ramificada

AMORFOS

Sen forma definida. Minerais que non teñen as súas partículas organizadas en cristais.

ópalo

ouro

PROPIEDADES FÍSICAS

PROPIEDADES FÍSICAS		
		Observación/medida e exemplos
Propiedades ópticas	Por efecto da luz (reflexión ou refracción)	Por observación directa, co microscopio, espectroscopio -Cor -Brillo (metálico, sedoso, adamantino...) -Refracción (como se ve a través del)
Densidade	Relación entre masa e volume. Equivalente ao peso específico.	Mídese a masa cunha balanza. Calcúlase o volume: os de forma regular coa fórmula e os irregulares mergullándoos en auga nun recipiente graduado. Densidade = masa/volume
Fractura	Forma característica de romper ao ser golpeado 	Por observación, golpeando: -Exfoliación: sepárase en superficies planas ou en láminas paralelas ás caras (mica, galena, xeso, fluorita...) -Febrosa: presenta unha superficie irregular en forma de astelas ou febras (actinolita, asbesto) -Concoidea: superficie lisa e curva (sílex, obsidiana) -Lisa: superficie regular -Terrosa: superficie de aspecto granuloso -Fractura irregular
Tenacidade ou cohesión	Maior ou menor resistencia á deformación baixo unha acción mecánica	Por observación ao aplicar forzas (presión, torsión, estiramento...): -Fráxil: rompe ou oulveriza con facilidade (seixo, xofre) -Dúctil: pode estirarse en fío delgados (cobre, ouro) -Maleable: pode ser batido e estendido en láminas ou panchas (ouro, prata, estaño). -Elástico: pode desformarse e recupera a súa posición (mica). -Plástico: ao ser deformado non recupera a súa posición orixinal (xeso, talco)
Magnetismo	Atrae ao ferro e os seus derivados	-Emprégase un imán. (ex: magnetita, ilmenita)
Conductividade eléctrica	Maior ou menor resistencia ao paso da corrente eléctrica	Intercálase nun circuito eléctrico -Bo condutor: ouro -Semicondutor: silicio -Mal condutor (illante): mica

Conductividade térmica	Maior ou menor resistencia ao paso da calor	-Bo condutor: cobre -Mal condutor (illante): diamante
Piezoelectricidade	Capacidade para producir correntes eléctricas ao aplicarlle presión	-Seixo
Piroelectricidade	Prodúcense correntes eléctricas no extremo das caras cando o mineral se somete a cambios de temperatura	-Seixo, turmalina
Propiedades radioactivas	Emisión de partículas de forma natural e espontánea	-Uraninita
Cor do rallado	A ralla é unha característica propia de cada mineral que se mantén constante aínda que este cambie de aspecto.	Placa para observar a cor da ralla
Dureza	Resistencia á abrasión e o rallado	Mídese utilizando a escala de Mohs Con esta escala dáselles aos minerais unha valoración entre 1 (o máis blando) e 10 (o máis duro), asociando a cada valor un mineral tipo. Os materiais de dureza 1 e 2 pódense rallar coa unlla, ata o 4 cunha navalla, e ata o 6 cun vidro.

1 talco

2 xeso

3 calcita

4 fluorita

5 apatito

6 ortosa

7 cuarzo

8 topacio

9 corindón

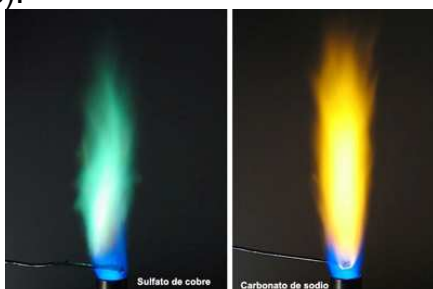

10 diamante

PROPIEDADES QUÍMICAS

Determinanse pola resposta ao contacto ou acción doutras substancias

Cor da chama na combustión (reacción co osíxeno).

Reacción a determinados produtos (auga, ácidos...).

Ex. reacción da calcaria ao ácido clorhídrico

CLASIFICACIÓN DOS MINERAIS

O sistema máis utilizado a nivel internacional é o creado por H. Strunz en 1938 que establece 9 clases de minerais segundo a súa composición química.

Dentro de cada clase contémpanse tipos, grupos, series, familias e especies.

I-Elementos

Formados por un único elemento químico

Metálicos

Cobre (Cu)

Ouro (Au)

Non metálicos

Grafito (C)

Diamante (C)

Xofre (S)

Xofre cristalizado

II-Sulfuros (con

seleniuros, telururos, arseniuros, antimoniuros, bismoturos)

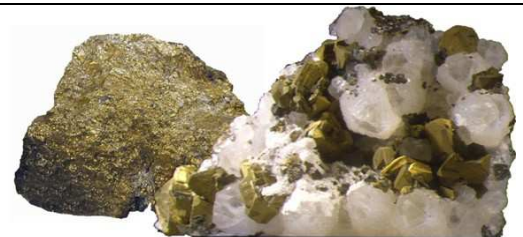
Teñen densidade elevada e son menas de importantes metais. Xeralmente presentan brillo metálico

Galena (PbS)
Principa mena do chumbo

Pirita (FeS₂)
Úsase para producir ácido sulfúrico.

Calcopirita (CuFeS₂)
Principa mena de cobre e tamén pode conter ouro e prata.

Blenda (ZnS)
Principa mena de cinc.

Cinabrio (HgS)
Principa mena do mercurio.

III-Haloxenuros

Salas dos halóxenos. Nunca teñen aspecto metálico

Fluorita (CaF)
Fluoruro de Calcio

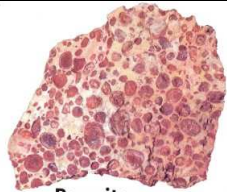

Halita (NaCl)
Sal Xema
Cloruro de sodio

Silvina (KCl)
Cloruro de potasio

IV-Óxidos e hidróxidos
Compostos oxidados dos elementos. Non teñen brillo metálico

Bauxita
(mestura de diferentes óxidos de aluminio)
Mena do aluminio.

Wolframita (FeMn)WO₄
Mena do wolframio

Goethita FeO(OH)
Mena de ferro.

Hematite-Olixisto (Fe₂O₃)
Mena de ferro.

Casiterita (SnO₂)
Mena do estano.

Ilmenita (FeTiO₃)
Mena de titanio

Corindón (Al₂O₃)
A variedade de cires úsase en xoiería,

Limonita Fe(OH)₃
Émpregase para facer pinturas.

Crisoberilo (BeAl₂O₄)
Uso: xoiería

Magnetita (Fe₃O₄)
Mena de ferro.

V-Nitratos, carbonatos e boratos

Calcita (CaCO₃) Espato de Islandia
Birrefrinxencia

Dolomita CaMg(CO₃)₂

Malaquita Cu₂[(OH)2CO₃]

Calcita sobre unha amatista

Calcita (CaCO₃)

Azurita Cu₃(CO₃)₂(OH)₂

Aragonito CaCO₃

VI-Sulfatos, cromatos, molibdatos, wolframatos,

Alabastro,
unha variedade de xeso deshidratado e compacto.

Anhidrita CaSO₄

Xeso Ca(SO₄)₂·2H₂O

Rosa do deserto
fórmase por sedimentación de xeso mesturado con area.

Cianotriquitita ou letsomitita Cu₄Al₂SO₄(OH)₁₂·2H₂O

Baritina BaSO₄

Selenita,
unha variedade de xeso que pode formar grandes cristais.

VII-Fosfatos, arseniados, vanadatos...

Turquesa
 $CuAl_6(PO_4)_4(OH)_6 \cdot 4H_2O$

Eritrina $CO_3(AsO_4)_2 \cdot 8H_2O$

Apatito
 $Ca_5(PO_4)_3(F,Cl,OH)$
Úsase para facer fosfatos e en xoiería.

VIII-Silicatos

Sales de silicio, titanio, circonio, torio, estaño...
En xeral son de aspecto vítreo ou lapídeo e de baixa densidade

Granate
 SiO_2

Olivino
 $(Fe,Mg)_2(SiO_4)$

Topacio
 $Al_2SiO_5(OH, F)$

Esmeralda
 $(Be_3Al_2Si_5O_{18})_n$

Turmalina
 $(Na,Al,Fe,Li,Mg,Mn)_3Al_3(Si_6O_{18})(BO_3)_3(OH,F)_4$

Berilo
 $Be_3Al_2(SiO_3)_6$

Grosularia
 $Ca_3Al_2(SiO_4)_3$

Circón
 $Zr(SiO_4)$

Moscovita
(Mica branca)
 $KAl_2(Si_3AlO_{10})(OH,F)_2$

Biotita
(Mica negra)
 $K(Fe,Mg)_3(Si_3AlO_{10})(OH, F)_2$

Caolinita
 $Al_2Si_2O_7(OH)_4$
Compoñente principal das arxilas e caolins.

Andalucita
 Al_2SiO_5

Talco
 $Mg_3Si_4O_{10}(OH)_2$

Estaurolita
 $(Fe, Mg, Zn)_2Al_6(Si, Al)_4O_{22}OH_2$

Seixos (SiO_2)

Seixo afumado

Calcedonia

Ágata

Xacinto de Compostela

Cristal de roci.

IX-Compostos orgánicos.

Sales de ácidos orgánicos, carburos de hidróxeno...

Ámbar

Ozocerita